

СУБ'ЄКТИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

SUBJECTS OF INFORMATION LEGAL RELATIONS IN THE MEDICAL FIELD OF UKRAINE

Ярославський С. Ю., аспірант

Київський університет інтелектуальної власності та права

У статті виконано комплексний і багатомірний аналіз суб'єктів інформаційних правовідносин у медичній сфері, з урахуванням їх правового статусу, функціонального призначення, структурної належності та особливостей взаємодії в умовах сучасної цифровізації галузі охорони здоров'я. Визначено, що до таких суб'єктів належать фізичні та юридичні особи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, медичні установи, працівники сфери охорони здоров'я, пацієнти, а також технічні оператори електронних систем і постачальники електронних комунікаційних послуг. Особливий акцент зроблено на ролі державних органів, які здійснюють формування та реалізацію політики, адміністрування інформаційних реєстрів, координацію цифрових процесів, моніторинг ефективності та забезпечення безпечного доступу до медичних даних. Підкреслюється провідне місце пацієнта як первинного і невід'ємного носія права на інформацію про стан власного здоров'я, а також визначено коло осіб, які набувають вторинного доступу до цієї інформації у випадках невідкладності чи смерті пацієнта. Детально охарактеризовано коло професійних осіб, які володіють або можуть отримати доступ до чутливої інформації, зокрема лікарів, медсестер, фармацевтів, працівників екстрених служб, співробітників медичних реєстрів, а також осіб, залучених до інформаційного процесу внаслідок виконання службових обов'язків. Розкрито рівні юридичної відповідальності за розголошення інформації, встановлено обов'язок дотримання лікарської таємниці та визначено вичерпні підстави, за яких доступ до даних може бути наданий без згоди особи. Надано структурну класифікацію суб'єктів за функціональною роллю в інформаційному процесі: автори інформації, користувачі, зберігачі та поширювачі, а також запропоновано їх поділ на активних (тих, хто зобов'язаний вчиняти дії) та пасивних (тих, хто має утриматися від дій). Додатково представлено поділ правового статусу суб'єктів на загальний, професійний, спеціальний, публічний та індивідуальний рівні, що дозволяє глибше охопити специфіку їхньої правосуб'єктності.

Ключові слова: автори інформації, доступ до інформації, електронна система охорони здоров'я, захист інформації, інформаційні правовідносини, конфіденційність, лікарська таємниця, медична інформація, медичні заклади, медичні працівники, органи державної влади, пацієнт, персональні дані, правосуб'єктність, технічні оператори.

The article presents a comprehensive and multidimensional analysis of the subjects of information legal relations in the medical field, taking into account their legal status, functional purpose, structural affiliation, and interaction specifics under modern healthcare digitalization. It is established that such subjects include natural and legal persons, state authorities, local self-government bodies, business entities, medical institutions, healthcare professionals, patients, as well as technical operators of electronic systems and providers of electronic communication services. Special emphasis is placed on the role of state authorities, which are responsible for policy formation and implementation, administration of information registers, coordination of digital processes, monitoring of system efficiency, and ensuring secure access to medical data. The leading role of the patient is highlighted as the primary and inalienable holder of the right to access personal health information, along with the identification of persons who acquire secondary access in cases of incapacity or death of the patient. The article provides a detailed characterization of professional groups who possess or may obtain access to sensitive data, including doctors, nurses, pharmacists, emergency service workers, medical registry staff, and other individuals involved in the information process due to their official duties. The authors elaborate on the levels of legal liability for unauthorized disclosure, the obligation to maintain medical confidentiality, and the legally established conditions under which access to information may be granted without the person's consent. A structural classification of subjects is provided based on their functional role in the information process: information creators, users, custodians, and disseminators. Furthermore, the division into active (obligated to act) and passive (required to refrain from action) participants is proposed. The legal status of subjects is also categorized into general, professional, special, public, and individual levels, which offers a deeper understanding of their legal capacity.

Key words: access to information, authors of information, confidentiality, electronic healthcare system, information legal relations, legal capacity, medical confidentiality, medical data, medical institutions, medical professionals, patient, personal data, protection of information, public authorities, technical operators.

Вступ. Інформаційні правовідносини у сфері охорони здоров'я є складним феноменом, що охоплює широкий спектр взаємодій між фізичними та юридичними особами, державними органами, медичними установами, технічними операторами та іншими суб'єктами, які беруть участь у створенні, збереженні, поширенні та захисті медичної інформації. У зв'язку з цифровізацією медичної галузі, значно ускладнюється правовий ландшафт таких відносин, оскільки виникає необхідність забезпечення балансу між правом на доступ до інформації, захистом персональних даних і дотриманням лікарської таємниці. З огляду на зростання ролі електронних медичних систем та платформ, особливої ваги набуває чітке визначення правового статусу суб'єктів цих відносин.

Поняття «суб'єкт інформаційних правовідносин» у медичній сфері потребує багатогранного тлумачення, оскільки охоплює як традиційні категорії – пацієнтів, лікарів, державу, так і новітніх учасників – операторів електронних систем, технічних провайдерів, роботодавців, страхові організації. Кожен із цих суб'єктів має відмінний обсяг прав та обов'язків, що визначається чинним законодавством, міжнародними зобов'язаннями України та тех-

нічними умовами функціонування інформаційного середовища. У такому контексті виникають численні виклики, пов'язані з обробкою чутливої інформації, визначенням правомірності доступу до неї, а також забезпеченням юридичної відповідальності за її розголошення.

Проблематика полягає у тому, що правове регулювання інформаційних відносин у медичній сфері все ще залишається фрагментарним, що ускладнює реалізацію прав пацієнтів на захист персональних даних та конфіденційність. Наприклад, відсутність єдиного механізму верифікації доступу до медичних записів або чітко окреслених повноважень неформальних учасників таких як студенти, медичні стажери, технічні працівники створює ризики порушення лікарської таємниці. Крім того, потребує вдосконалення законодавче врегулювання питань доступу до медичної інформації після смерті пацієнта, в умовах надзвичайних ситуацій чи для потреб правосуддя.

Актуальність дослідження зумовлена як об'єктивними процесами цифрової трансформації охорони здоров'я в Україні, так і викликами, що постають у зв'язку з необхідністю захисту основоположних прав людини. Зокрема, право на доступ до інформації про стан здоров'я, на захист

персональних даних, на недоторканність приватного життя є ключовими в контексті демократичної держави. Формування ефективної моделі інформаційних правовідносин у медичній сфері потребує системного аналізу кола суб'єктів, їх правового статусу, обсягів відповідальності та особливостей функціонування в умовах воєнного стану, пандемії чи кіберзагроз.

Огляд останніх досліджень. Над питаннями поняття інформації та її видів прямо чи опосередковано у своїх працях досліджували такі провідні науковці як В. Афанасьєв, І. Арістова, К. Белякова, С. Давиденко, О. Додонова, С. Єсімов, В. Гавловський, В. Книгавка, Л. Коваленко, М. Ковалів, В. Копилов, О. Кохановська, Ю. Курилюка, М. Кучерявенко, Р. Майданик, А. Марущака, О. Мінцер, Д. Перов, І. Сенюта, О. Синєкокий, О. Шевчук, М. Фігель, О. Ярема, В. Цимбалюк та ін. Слід зазначити, що незважаючи на різноманітність підходів, наукової єдності зі чіткого визначення видів інформації в інформаційній сфері ще не досягнуто. Проблема криється у швидкому розвитку суспільства, створенням новітніх чи модернізацією вже існуючих суспільних категорій та об'єктів.

Мета статті полягає в тому щоб на основі теорії природничого права, теорії права, теорії інформаційного права, медичного права, наукових доктрин та чинного законодавства узагальнити суб'єкти інформаційних правовідносин в медичній сфері України.

Виклад основних положень. Термін суб'єкт має багатозначну природу і вживається в різних наукових і прикладних контекстах, зокрема у філософії, праві, логіці, лінгвістиці та повсякденному мовленні. Загалом, суб'єктом вважається носій активної ролі у певному процесі чи системі відносин істота або організація, здатна до пізнання, діяльності, впливу або наділена певними характеристиками. У науках про людину суб'єкт означає індивіда як діючий початок, який має свідомість, волю, здатність здійснювати цілеспрямовану діяльність, вступати у взаємодію з іншими об'єктами реальності [1]. В нашій роботі найдоречнішим є третє значення поняття «суб'єкт» як особа або організація, наділена правосуб'єктністю, тобто здатністю мати юридичні права та обов'язки і реалізовувати їх у правовідносинах. Таке тлумачення відображає усталену юридичну доктрину, є точним і уніфікованим у національному та міжнародному праві, зокрема при визначенні суб'єктів конституційного, адміністративного, цивільного чи міжнародного права.

Зазначимо, що в інформаційному праві суб'єктами виступають фізичні та юридичні особи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, а також постачальники електронних комунікаційних послуг. Усі ці суб'єкти мають визначені законом права та обов'язки у сфері створення, пошуку, зберігання, поширення та захисту інформації. Особливе місце серед них займають автори інформації, які є первинними суб'єктами авторського права, та користувачі інформації, які реалізують своє право на доступ до інформаційних ресурсів. Закон України «Про інформацію» закріплює рівність прав учасників інформаційних відносин та гарантує їм доступ до публічної інформації. Власники інформації, зберігачі, поширювачі та провайдери виконують функції, що впливають на доступність і безпечність інформаційного простору. Кожен суб'єкт, взаємодіючи з іншими, діє в межах визначених правовим режимом інформаційних ресурсів. Постачальники електронних комунікаційних послуг (провайдери) є окремою категорією суб'єктів, оскільки забезпечують технічну інфраструктуру для передачі й зберігання інформації, зокрема в мережі Інтернет. Вони беруть участь у суспільних відносинах, не ініціюючи передачу інформації, проте несуть відповідальність за протиправний контент, якщо не вжито відповідних заходів. Закон України «Про електронні комунікації» визначає їхній правовий статус, встановлює обов'язки та відпові-

дальність у сфері обміну інформацією. Учасниками інформаційних правовідносин можуть бути й іноземні держави, міжнародні організації та особи без громадянства. Важливо, що інформаційні правовідносини охоплюють широкий спектр від права на доступ до публічної інформації до авторських прав, конфіденційності й безпеки [2, с. 59-80].

На законодавчому рівні суб'єктів інформаційних правовідносин визначає Закон України «Про інформацію». Ними виступають фізичні особи, юридичні особи, об'єднання громадян і суб'єкти владних повноважень. Фізичні особи як індивідуальні носії прав насамперед реалізують гарантоване право на одержання, використання й поширення інформації. Юридичні особи та об'єднання громадян користуються тими самими інформаційними можливостями, що й фізичні особи, але в межах своєї статутної діяльності. Суб'єктами владних повноважень є органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інші носії делегованих управлінських функцій, які водночас є і носіями, і гарантами інформаційних прав. Вони зобов'язані забезпечувати відкритість і прозорість своєї діяльності, виконуючи інформаційні обов'язки перед суспільством. Друга група характеристик стосується обсягу прав і обов'язків кожного суб'єкта. Усі учасники користуються рівними правами на інформацію й можуть вимагати усунення її порушень, проте саме суб'єкти владних повноважень відповідають за створення механізмів реалізації цього права. Вони мають інформувати громадськість про свою діяльність, визначати відповідальних осіб та забезпечувати доступ до статистичних, архівних і бібліотечних ресурсів. Фізичні та юридичні особи, зі свого боку, повинні реалізовувати інформаційні можливості без порушення прав інших громадян або інтересів держави. Обмеження для всіх суб'єктів можливі лише у випадках, прямо передбачених цим Законом, в інтересах національної безпеки чи захисту репутації інших осіб [3].

Нормативно-правова конструкція електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ), визначена Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 411 «Деякі питання електронної системи охорони здоров'я», встановлює організаційно-правову модель функціонування електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ) як платформи для інформаційних правовідносин у сфері медичних послуг. Ключовим суб'єктом є держава в особі Національної служби здоров'я України (НСЗУ), яка виступає власником центральної бази даних і адміністратором її функціонування. Технічну підтримку та супровід частини інформаційних компонентів здійснює державне підприємство «Електронне здоров'я», що підпорядковане МОЗ. МОЗ, у свою чергу, виконує функції щодо розроблення нормативної бази, управління окремими реєстрами та інтеграції даних. Іншими важливими суб'єктами є оператори електронних медичних інформаційних систем юридичні особи або ФОП, які володіють або розпоряджаються цими системами і підключають їх до центральної бази даних. Другий рівень охоплює безпосередніх учасників інформаційного обміну зареєстрованих користувачів системи. До них належать пацієнти, які реалізують право доступу до своєї електронної медичної карти та контроль за використанням персональних даних. Медичні працівники: лікарі, медсестри тощо виступають суб'єктами внесення, перегляду та обміну інформацією відповідно до своїх повноважень. Медичні заклади як суб'єкти господарювання є місцями надання послуг і джерелами первинних медичних записів. Органи публічної влади (МОЗ, НСЗУ) також мають доступ до даних з метою аналізу, моніторингу та укладення договорів у межах Програми медичних гарантій [4].

Наприклад, Національна служба здоров'я України (НСЗУ) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що виконує ключову роль як суб'єкт інформаційних правовідносин у медичній сфері, згідно

з Положенням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1101. Одним з основних її повноважень є забезпечення функціонування електронної системи охорони здоров'я, включаючи адміністрування реєстрів, верифікацію даних, затвердження технічних вимог до електронних медичних інформаційних систем. НСЗУ обробляє персональні та медичні дані пацієнтів, дані про надавачів медичних послуг і аптечні заклади відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Служба укладає договори з медичними закладами та провадить аналітичну обробку інформації, яка надходить у рамках реалізації Програми медичних гарантій. Одночасно вона надає пацієнтам доступ до відомостей про них у системі та публікує знеособлені дані для забезпечення прозорості системи охорони здоров'я. Завдяки своїм повноваженням НСЗУ забезпечує взаємодію між усіма учасниками медичної системи – пацієнтами, закладами охорони здоров'я, аптечними установами, органами влади. Вона аналізує звітність, здійснює моніторинг виконання договорів, прогнозує потреби населення та визначає підстави для оплати медичних послуг і лікарських засобів. Крім цього, служба реалізує функції захисту персональних даних, технічного захисту інформації та інформування населення щодо надання послуг. Вона розробляє проекти специфікацій, алгоритмів, тарифів, веде публічну звітність і взаємодіє з громадськими інституціями. НСЗУ також проводить фінансовий та стратегічний аналіз, ґрунтуючись на інформаційних масивах із електронної системи охорони здоров'я [5].

Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ) виступає повноцінним суб'єктом інформаційних правовідносин у медичній сфері, що прямо впливає з Положення про МОЗ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267. МОЗ формує та реалізує державну політику в частині охорони здоров'я, у тому числі щодо інформаційного забезпечення галузі, медичної статистики, електронних реєстрів та інформаційних стандартів. Воно здійснює нормативно-правове регулювання у сфері медичної інформації, зокрема затверджує стандарти, порядки, регламенти та вимоги до обігу інформації про пацієнтів, медичних працівників, медичні послуги та лікарські засоби. МОЗ також визначає механізми контролю якості надання медичної допомоги через інструменти клініко-експертної оцінки, реєстрації, ліцензування та акредитації, що передбачає обробку великого масиву медичних даних. Через ліцензування та акредитацію закладів охорони здоров'я МОЗ формує правовідносини з медичними установами щодо достовірності та захисту інформації, яка стосується як пацієнтів, так і медичного персоналу. Окреме місце МОЗ займає у сфері правового регулювання електронної охорони здоров'я: воно визначає архітектуру електронної системи, вимоги до електронного документообігу, електронних медичних записів та кабінетів. МОЗ координує функціонування реєстрів медичних працівників, ліцензіатів, даних про медичні втручання, а також затверджує механізми інформаційної взаємодії з іншими державними органами через платформу «Трембіта». У сфері доступу до медичної інформації МОЗ забезпечує реалізацію прав пацієнтів, зокрема через затвердження порядків інформування про стан здоров'я, правових підстав для надання згоди на обробку даних і правил лікарської таємниці. Його діяльність безпосередньо впливає на побудову прозорості, достовірності та правозахисної інформаційної екосистеми у сфері медицини. МОЗ також забезпечує юридичне оформлення та публічну доступність інформації, що має суттєве значення під час воєнного стану, надзвичайних ситуацій чи епідемій [6].

Виконуючи доктринальний аналіз вагомого значення набула думка А. Марущака. В якій детально розкрила юридичну природу, категорії та функції суб'єктів

у системі інформаційних правовідносин. Виокремлюються фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства), юридичні особи приватного і публічного права, територіальні громади, інші держави та міжнародні організації. Ключовим елементом правового статусу суб'єкта визнається інформаційна правосуб'єктність, що включає правоздатність, дієздатність і деліктоздатність. Наприклад, для фізичних осіб правоздатність є невідчужуваною, а дієздатність залежить від віку; для юридичних осіб ці елементи виникають одночасно з моменту державної реєстрації. Особливу увагу автор приділяє державі, яка діє через свої органи, та міжнародним організаціям, що вступають у відносини переважно у сфері міждержавного інформаційного обміну. Вказано, що «громадськість» не може вважатися окремим суб'єктом, а є сукупністю фізичних або юридичних осіб. Визначено більш багатовимірну класифікацію суб'єктів. За правовим статусом: фізичні особи, юридичні особи, соціальні спільноти (територіальні громади, держави). За функціональною роллю в інформаційному процесі: автори, споживачі, поширювачі, зберігачі інформації. За рівнем визначеності: загальні й конкретні учасники. За характером дій: активні (зобов'язані вчинити дію) та пасивні (повинні утриматися). Розмежовуються суб'єкти власне інформаційних правовідносин (наприклад, запитувач і розпорядник інформації) та суб'єкти суміжних відносин, які за характером діяльності можуть вступати у інформаційні правовідносини. Це дає змогу глибше осмислити комплексність правового регулювання у сфері інформації та закладає підґрунтя для вдосконалення юридичного механізму захисту інформаційних прав [7].

Нашу увагу привернула думка Ю. Курилюка який опираючись на інформаційне та медичне право висвітлює багаторівневий склад суб'єктів права на інформацію про стан здоров'я. Первинним суб'єктом завжди виступає сама фізична особа, яка має виключне право одержувати, зберігати та поширювати відомості про власне здоров'я. Деривативними суб'єктами визначено батьків, опікунів, піклувальників, а після смерті – членів родини чи уповноважених осіб, які реалізують право від імені або в інтересах хворого. До спеціальної категорії суб'єктів автори відносять медичних працівників-«виробників» інформації, адже саме вони формують і документують медичні дані, та медичні заклади, що володіють первинною медичною документацією. Окремий прошарок становлять страхові компанії, роботодавці й освітні установи, яким закон дозволяє отримувати медичні дані у встановлених випадках (наприклад, при укладанні договорів страхування або працевлаштуванні на посади з особливими вимогами до здоров'я). У площині інформаційного права суб'єктами виступають Міністерство оборони, МВС, СБУ, ДПСУ тощо, які отримують відомості під час медкомісій для служби й забезпечення національної безпеки. Наголошується, що такі органи мають «особливий» рівень правового становища, оскільки діють на підставі прямої норми закону та в інтересах публічної безпеки. До кола суб'єктів також віднесено адвокатів, які за належним дорученням клієнта можуть запитувати медичні документи для захисту у кримінальному чи цивільному процесі. Також здійснено виділення «неформальних» суб'єктів наприклад, осіб, які за родом діяльності випадково отримують доступ до інформації (фізіоломісти, тренери, викладачі) і несуть відповідальність за її збереження. Пропонується п'ять рівнів правового статусу: загальний (будь-яка особа), професійний (медик), індивідуальний (конкретний пацієнт або його представник), спеціальний (роботодавець, страховик, освітній чи спортивний заклад) і публічний (державні органи) [8].

О. Шевчук, М. Кучерявенко, С. Давиденко та ін. узагальнено правове регулювання права пацієнта на доступ до інформації про стан здоров'я в контексті медичної

діяльності та охорони конфіденційності. Розкрито юридичну природу лікарської таємниці як особливої форми професійної таємниці, порушення якої тягне за собою юридичну відповідальність: дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну. Викладено умови, за яких інформація про стан здоров'я пацієнта може бути розголошена без його згоди (наприклад, в інтересах національної безпеки, судового процесу, чи при загрозі поширення інфекційної хвороби). Увагу зосереджено на розмежуванні понять «пацієнт» і «хвора особа», що має значення для правозастосування. Зазначено, що право на інформацію є невід'ємним правом людини, а його порушення часто пов'язане з незнанням законодавства або недооцінкою наслідків розголошення даних. Серед суб'єктів, які мають доступ до медичної інформації або можуть стати носіями лікарської таємниці, виокремлено дві основні групи: 1) медичні працівники (лікарі, медсестри тощо); 2) інші особи, пов'язані з виконанням професійних або службових обов'язків (водії швидкої допомоги, фармацевти, студенти медичних ВНЗ, працівники страхових компаній, суди, слідчі органи). В українському законодавстві закріплено низку ситуацій, коли лікар зобов'язаний повідомити певну інформацію (наприклад, батькам неповнолітніх пацієнтів або за рішенням суду). Вважалося увагу приділено проблемам прогалин у правовому регулюванні, зокрема щодо захисту медичної таємниці після смерті пацієнта [10].

Висновки. Відповідно до зазначеної теорії права суб'єкти інформаційних правовідносин у медичній сфері мають багатовимірну природу і включають фізичних та юридичних осіб, державні органи, міжнародні організації, а також суб'єктів з делегованими повноваженнями. Центральне місце належить фізичній особі, яка володіє правом на доступ до інформації про стан власного здоров'я та розпорядження нею. Правосуб'єктність у цьому контексті охоплює правосдатність, дієздатність і деліктоздатність, що визначає юридичну можливість вступу в інформаційні відносини. Специфічним є коло осіб, які можуть діяти в інтересах хворого – це батьки, піклувальники, члени родини, уповноважені представники. Такі суб'єкти отримують право на інформацію в разі нездатності або смерті пацієнта. Крім осіб, які є безпосередніми учасниками інформаційного процесу, існують і інституції, які отримують дані в межах визначених законодавством повноважень. Серед таких суб'єктів: медичні працівники, освітні установи, роботодавці, органи безпеки та адвокати, які діють на підставі договору із клієнтом.

Систему інформаційних правовідносин у медичній сфері структурує функціональний поділ суб'єктів за рівнем їх ролі. Виділяються автори, які генерують інформацію, користувачі, які її отримують, зберігачі, що відповідають за її цілісність, та поширювачі, які її передають іншим. У межах електронної системи охорони здоров'я національного рівня такими суб'єктами виступають пацієнти, медичні працівники, заклади охорони здоров'я, адміністратори баз даних та технічні оператори. Пацієнти мають доступ до своєї електронної медичної карти та контролюють використання власних персональних даних. Медичні працівники наділені правом і обов'язком документувати, переглядати й обмінюватися медичною інформацією. Медичні установи виступають як джерела первинної медичної інформації, беручи участь у її створенні та зберіганні.

Органи державної влади відіграють провідну роль у створенні, впровадженні та контролі нормативного меха-

нізму інформаційних правовідносин у медичній сфері. Держава представлена різними інституціями, зокрема центральними органами виконавчої влади, які виконують завдання стратегічного, регуляторного та інформаційного характеру. До їх повноважень належить визначення структури електронної системи охорони здоров'я, затвердження технічних і функціональних вимог, адміністрування реєстрів та управління медичною статистикою. Через підвідомчі підприємства забезпечується технічна підтримка систем і реєстрів, включно з централізованими медичними базами даних. Органи також здійснюють моніторинг ефективності функціонування системи охорони здоров'я, оцінюють якість надання послуг і ухвалюють управлінські рішення на основі аналізу зібраної інформації.

Медичні працівники та інші особи, пов'язані з професійною діяльністю у сфері охорони здоров'я, є ключовими суб'єктами з доступом до чутливої інформації. Вони зобов'язані дотримуватись вимог щодо лікарської таємниці, яка охоплює будь-яку інформацію про стан здоров'я, діагноз, перебіг лікування та інші медичні дані. Порушення цих норм тягне юридичну відповідальність у межах цивільного, адміністративного чи кримінального законодавства. Також у межах правового поля функціонують водії швидкої допомоги, студенти медичних вишів, працівники фармацевтичної галузі, які можуть опинитися в ситуації доступу до медичної інформації. Для цих категорій осіб встановлюється обов'язок конфіденційного поводження з отриманою інформацією. Також існують ситуації, коли медична інформація може бути розголошена без згоди пацієнта, наприклад, в інтересах національної безпеки або при загрозі громадському здоров'ю.*

Суб'єктами інформаційних правовідносин також виступають постачальники електронних комунікаційних послуг, які забезпечують технічну інфраструктуру для обміну медичною інформацією. Ці суб'єкти не ініціюють створення або передачу змісту, однак зобов'язані дотримуватись вимог безпеки та конфіденційності. У випадку розповсюдження протиправного контенту вони несуть відповідальність за бездіяльність, якщо не вжили належних заходів. Особливу увагу слід приділити ролі операторів електронних медичних систем, які виступають як технічні посередники у взаємодії між користувачами та базами даних. Вони зобов'язані забезпечити захист переданих даних, відповідати вимогам законодавства та бути технічно сумісними з національними інформаційними платформами.

Інформаційні правовідносини в медичній сфері охоплюють широкий діапазон взаємодії від доступу до інформації до її захисту, створення, обробки та правового регулювання. Основоположним є принцип рівності всіх суб'єктів у правах та обов'язках щодо інформації, що закріплено на законодавчому рівні. Разом з тим суб'єкти, які мають владні повноваження, зобов'язані створити механізми реалізації цього права, забезпечити відкритість і прозорість. Обмеження доступу можливі лише в обґрунтованих випадках, передбачених законом, в інтересах публічного порядку, здоров'я або безпеки. Важливою особливістю є розмежування формального та фактичного статусу суб'єкта, а також виділення категорій професійного, спеціального та публічного правового статусу. Така класифікація сприяє точному визначенню обсягу прав і обов'язків та дозволяє враховувати специфіку кожного виду суб'єкта в практиці правозастосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Суб'єкт. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К. : Наукова думка, 1970–1980. Т. 9. С. 228. URL: <https://sum.in.ua/s/sub.je.kt>
2. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Ярема О. Г. Інформаційне право України : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 416 с. ISBN 978-617-511-351-6

3. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 № 2657-XII. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
4. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 25 квітня 2018 № 411. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/411-2018-%D0%BF>
5. Про утворення Національної служби здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 27 грудня 2017 № 1101. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1101-2017-%D0%BF>
6. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 25 березня. 2015 № 267. *База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/267-2015-%D0%BF>
7. Марущак А. Поняття суб'єктів інформаційних правовідносин та їх класифікація. *Правова інформатика.* 2006. № 4 (12). С. 44–48. УДК 342.9(075.8). URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/06maipk.pdf>
8. Курилюк Ю., Філіппов С., Кушнір І., Шведова Г., Берізо В. Subjects of the Right to Information on One's Health in Private and Public Law. *Systematic Reviews in Pharmacy.* 2020. Vol. 11, № 10. С. 827–831.
9. Шевчук О., Кучерявенко М., Давиденко С., Бабая Є. Реалізація права пацієнта на отримання інформації в концепції «Здоров'я та права людини». *Amazonia Investiga.* 2020. Т. 9. Вип. 29. С. 288–296. ISSN 2322-6307. DOI: <http://dx.doi.org/10.34069/ШІ/2020.290,05.33>